

HDP-8

Hrubý národný produkt nezahŕňa krásu našich básní ani intelektuálnu úroveň našej verejnej diskusie. Nemeria náš dôvtip, odvahu, múdrosť alebo učenosť, zápal pre vec alebo odhodlanie. Stručne povedané meria všetko okrem toho, za čo stojí život. Robert E. Kennedy.

Za hranicami HDP

Keď sa mení naša ekonomika, musia sa zmeniť aj naše metriky. V druhom veku strojov sa sústreďujeme skôr na **myšlienky**, než na veci, na myseľ, nie hmotu, bity, nie atómy, interakcie, nie transakcie. Obrovská irónia informačného veku spočíva v tom, že vieme o zdrojoch v hospodárstve menej ako pred 50. rokmi. Mnoho zmien nevidíme, pretože nevieme, čo vlastne hľadať. Bezplatný digitálny tovar, ekonomika zdieľania, nehmotné aktíva a zmeny našich vzťahov už ovplyvnili kvalitu nášho života. Zároveň si žiadajú **nové organizačné štruktúry, nové schopnosti, nové inštitúcie** a pravdepodobne i **zmenu niektorých našich hodnôt**.

V súčasnosti sa počet strán digitálneho textu a obrázkov na webe odhaduje na viac ako jeden milión. Náklady na tvorbu bitov sú skoro nulové a ich prenos je okamžitý. To vedie k inej ekonomike a k problémom s meraním. Ako môžeme merať výhody bezplatného tovaru alebo služieb, ktoré predtým neboli dostupné za žiadnu cenu?

Trendy rastu HDP a produktivity sú dôležité, ale nie sú to dostatočné merítka nášho celkového blahobytu, dokonca ani nášho ekonomického blahobytu. Mnohé služby sú zadarmo, preto v oficiálnych štatistikách sú neviditeľné. Navyšujú ekonomickú hodnotu, ale nepridávajú doláre v HDP. Znižovanie cien vedie k znižovaniu HDP, náš blahobyt ale rastie. HDP sa tak uberá opačnou cestou ako náš blahobyt.

Vzhľadom ku každoročne vyššiemu objemu digitálneho tovaru, ktoré sa nedá vyčíslieť v dolároch, je odhad blahobytu pomocou HDP stále menej užitočný. Druhý vek strojov sa preto tiež volá „**informačná ekonomika**“ a to preto, lebo každý rok rastie počet digitálnych produktov, ktoré používa stále viac ľudí. V oficiálnych ekonomikách chýba narastajúci podiel reálnej hodnoty, ktorá vzniká v našej ekonomike.

Bez ohľadu na to, akí sme bohatí, alebo chudobní, všetci máme k dispozícii iba 24 hodín denne. Ak chceme používať YouTube, Facebook alebo e-mail, musíme „platiť“ pozornosťou. Voľný čas, ktorý trávia Američania na internete, medzi rokom 2000 a 2011 sa takmer zdvojnásobil. Vo voľnom čase je viac času dobrá vec, v práci hodnotu zase vytvára úspora času. Druhy činnosti za nulovú mzdu a nulovú cenu prispievajú výrazne k blahobytu. Nenájeme ich však v štatistikách HDP, ani v zdrojoch, ani v objeme produkcie.

Väčšina rastu nášho blahobytu v minulom storočí nepochádzala iba z lacnejšej výroby existujúceho tovaru, ale z rozširujúcej ponuky dostupného tovaru a služieb. Zákazníci môžu rýchlejšie nájsť kvalitnejšie produkty a služby a nemusia sa spoliehať na nákladné marketingové kampane veľkých značiek.

Tovar zadarmo je oproti fyzickým produktom stále viac dôležitejším dielom spotreby. Produkcia v druhom veku strojov nezáleží ani tak na hmotnom vybavení a štruktúrach, ako skôr na 4 kategóriách nehmotných aktív:

- **Duševné vlastníctvo** (patenty, autorské práva)
- **Organizačný kapitál** (nové obchodné procesy, techniky výroby, formy organizácie a obchodné modely). Investície do IT zahŕňajú aj procesné zmeny, ktoré sú aj 3-4krát vyššie ako HW+SW.
- **Obsah tvorený užívateľom** (Facebook, YouTube, Twitter, Instagram, blogy). SW a HW firmy dnes súperia v zlepšovaní produktivity činnosťami, ktoré sú spojené s obsahom od užívateľov.
- **Ľudský kapitál** (vzdelanie). Jeho hodnota je až 5-10krát väčšia ako hodnota hmotného kapitálu. Investície do ľudského kapitálu budú čím ďalej dôležitejšie, zatiaľ čo rutinné činnosti budú automatické a potreba ľudskej kreativity sa zvýši.

V druhom veku strojov potrebujeme **nové metriky**. Základný princíp manažmentu-čo sa dá zmerať, dá sa aj urobiť. Nové metriky sa budú líšiť v koncepcii i prevedení (index sociálneho rastu, hrubé národné šťastie). Musíme sa vážne zamyslieť nad tým, čo má pre nás skutočnú hodnotu, čo si viac ceníme a čo menej. HDP a produktivita sú dôležité, ale značne obmedzené veličiny. Nižšie ceny, alebo viac voľného času by mohli byť známkou pokroku, pretože vedú k nižšiemu HDP? Priepasť medzi tým, čo meriame a čo má pre nás hodnotu, rastie, ak získame prístup k novému tovaru alebo službám, ktoré predtým neexistovali, alebo tovar začne byť zadarmo, ako je bežné po jeho digitalizácii.

Literatúra

Eric Brynjolfsson a Andrew McAfee, Druhý vek strojů, Jan Melvil Publishing, 2015